

ВІДГУК

офіційного рецензента, доктора наук з державного управління, професора Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Хожило Ірини Іванівни на дисертаційну роботу Торчинюка Вадима Георгійовича на тему: «Публічноуправлінський концепт здійснення правосуддя в умовах децентралізації влади», що представлена до захисту у спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. *Актуальність теми дисертації.* Питання належного врядування та належного функціонування усіх гілок влади в умовах децентралізації є одним із актуальних проблем науки та практики державного управління, значення якого надзвичайно зростає в умовах дії правового режиму воєнного стану та довготривалої збройної агресії проти української державності. Ці обставини вимагають продовження наукових розвідок щодо вивчення питань забезпечення спроможності інститутів органів влади бути стійкими та здатними до розвитку в умовах невизначеності, війни, кризових станів тощо з метою забезпечення належного врядування за зразками кращих практик країн Європейського Союзу, які в своїй історії переживали процеси децентралізації та військових конфліктів на шляху до побудови країн демократичного європейського соціального та правового господарювання. Так, за інформацією Європейського Суду з Прав Людини (офіційній веб-сайт) нині там чекають на розгляд понад 16 тисяч справ проти РФ, серед них майже 3 700 індивідуальних позовів, які пов'язані з подіями у Криму та військовими діями на сході України, а також масштабні міждержавні позови з України проти країни-агресора. Тож вочевидь, тема дисертаційної роботи, яку обрав В.Г.Торчинюк, обумовлюється необхідністю удосконалення механізмів публічного управління на основі розвитку інституту правосуддя як основи для забезпечення верховенства права в суспільстві в період кризового стану. Дисертаційне дослідження базується на дослідницькій парадигмі справедливого правосуддя як складника сучасного

публічного управління. У зв'язку з вищевикладеним, існує потреба у більш детальному обґрунтуванні теоретико-методологічних засад формування публічноуправлінського аспекту здійснення правосуддя в умовах децентралізації влади шляхом обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій на виконання Стратегії реформування державного управління на 2022-2025 рр., що доповнить та поглибить знання про сутність, зміст та особливості публічного управління у сфері правосуддя. Таким чином, з огляду на вищезазначене, виконане дисертантом дослідження слід вважати актуальним та таким, що направлене на вирішення завдань, як теоретичного, так і прикладного змісту у сфері публічного управління та адміністрування.

2. *Зв'язок роботи з науковими програмами та темами.* Дисертаційна робота виконана згідно з планом наукових досліджень НТУ «Дніпровська політехніка» МОН України і є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри державного управління і місцевого самоврядування «Еволюція інститутів і форм публічного управління: теоретико-методологічні засади» (державний реєстраційний номер 0118U006488). Як член творчого наукового колективу кафедри дисертант самостійно здійснив теоретико-методологічне обґрунтування функціональних змін публічноуправлінської діяльності в системі правосуддя в умовах децентралізації.

3. *Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота викладення в опублікованих працях.* Обґрунтованість та достовірність наукових положень та висновків виконаної дисертаційної роботи не викликає сумнівів, адже вони обумовлені актуальністю обраної теми, мети та завдань дослідження, ґрунтуються на солідній методологічній базі та мають низку практичних впроваджень у сфері публічноуправлінської діяльності. Дисертант чітко та лаконічно сформулював мету свого дослідження, визначив низку наукових завдань для вирішення. Обрані методи дослідження, які застосував В.Г. Торчинюк можна вважати достатньо інформативними та корелятивними для адекватного вивчення означеної теми дослідження. Отримані результати

наукової праці достатньо проаналізовані. Для обговорення та інтерпретації результатів дослідження використано достатню кількість сучасних літературних джерел. Встановлено, що дисертантом опрацьовано теоретичні підходи до формування управлінських алгоритмів забезпечення права людини на справедливий суд, й на підставі цього встановлено напрями та інституціональні форми функціонування спеціальних механізмів публічного управління у сфері правосуддя, що виключають етатизацію суспільних відносин, а також розмежовано поняття «система правосуддя» та «судова система» з позицій структурно-функціонального підходу, запропоновано авторський підхід до таких понять як «публічний механізм правосуддя», «локальна підсистема здійснення правосуддя» як феномен судочинства в умовах децентралізації, що розроблені на основі міжнародних практик судового адміністрування». Досліджено теоретичні концепти трансформації державного управління в умовах конституційних змін, що визначають демократичний вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів та відносин з метою досягнення цілей реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади й на цій основі уточнено класифікацію принципів справедливого правосуддя, особливостей формування правоохоронних інститутів в системі правосуддя, що дозволило запропонувати теоретичну модель «відкритого правосуддя», детермінованого позитивним правом, при цьому така модель може бути використана для аналізу та прогнозування впливу децентралізації на взаємовплив інститутів влади в системі правосуддя.

Найбільш вагомим науковим здобутком дисертаційного дослідження є розроблення методологічної концепції конституювання національних механізмів здійснення правосуддя в Україні з позицій державноуправлінської науки шляхом детермінації особливостей та тенденцій розвитку публічно-правової парадигми правосуддя як теоретико-методологічної проблеми, й на цій основі визначено підходи до реформування системи правосуддя в контексті суспільного змісту публічного управління, розкрито сучасний стан та особливості нормативно-правового забезпечення публічноуправлінської

діяльності в системі правосуддя, обґрунтовано теоретичну концепцію «інституціонально спроможного правосуддя» й розроблено теоретичну модель інституційного паритету здійснення правосуддя – модель рівних можливостей (Model of Equal Opportunities – MEO), розроблено авторську парадигму справедливого відновлювального правосуддя та публічноуправлінську концепцію «відкритого правосуддя».

Результати дисертаційного дослідження апробовані на науково-комунікаційних заходах всеукраїнського та міжнародного рівнів. Основний зміст дисертаційної роботи викладений у достатній кількості наукових праць, з яких є статті у фахових наукових виданнях, рекомендованих МОН України, статті в журналі, що обліковується наукометричною базою WoS, тези доповідей. Слід відмітити, що 4 наукові статті опубліковані дисертантом одноосібно. Отже, з методичної точки зору, дисертація виконана правильно, а сформульовані автором основні положення та висновки є логічним наслідком результатів власних досліджень. Це свідчить про актуальність виконаної роботи та вагомість отриманих наукових результатів.

4. *Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.* Дослідження В.Г. Торчинюка доповнює та поглиблює знання щодо теоретико-методологічних засад у сфері публічного управління та адміністрування. Зокрема, отримані нові дані дають підставу для подальшого дослідження концептуальних ідей і практичних рекомендацій щодо формування раціональної моделі національного механізму правосуддя як соціального інституту в умовах децентралізації. Розроблені у дисертації теоретичні підходи до аналізу проблеми, категоріальний апарат, основні ідеї та висновки можуть бути використані у науково-дослідній роботі і стануть підґрунтям для подальших наукових досліджень у напрямі реалізації європейських принципів належного судового адміністрування. Одержані результати дослідження впроваджено у діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, зокрема: Рівненською обласною військовою адміністрацією (довідка від 03.11.2023 № 10221/0/01-71/23); Рівненською обласною радою

(довідка від 06.11.2023 № 01/12-474 р); Рівненською міською радою (довідка від 03.11.2023 № 08-2347).

5. *Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та основних положень дисертації.* Дисертаційна робота побудована за класичною схемою. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, розділів власних досліджень, висновків, списку використаної літератури та додатків. Усі розділи написані грамотно, але з окремими стилістичними неточностями, однак академічний стиль роботи та її оформлення легко сприймаються. Робота ілюстрована 3 таблицями та 18 рисунками. В анотації стисло представлені основні результати дисертаційної роботи. У вступі відображені актуальність теми, зв'язок з науковими планами та темами, мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, висвітлені наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок дисертанта, відомості про апробацію дисертаційної роботи та публікації, структура та обсяг дисертації. Автором представлений аналітичний огляд світової та вітчизняної літератури щодо проблематики публічного управління в системі правосуддя, ґрунтовно описано базові теоретичні складові дисертаційного дослідження. Огляд написаний доступно, логічно, грамотною академічною мовою. В кінці першого розділу дисертації автором зроблено короткі висновки, у яких підсумовується результати ознайомлення з теоретичним доробком означеної проблематики і аргументується актуальність проведення дисертаційного дослідження. У другому розділі роботи дисертант досліджує публічноуправлінський концепт правосуддя у форматі теорії справедливості Д. Роулза; здійснює аналіз організаційно-функціонального змісту публічноуправлінського концепту правосуддя в контексті принципу справедливості; визначає роль громадських інститутів крізь призму антикорупційної складової публічноуправлінського концепту правосуддя. Третій розділ роботи містить результати досліджень щодо трансформації публічноуправлінського концепту правосуддя на основі парадигми відновлювального правосуддя (ERJP). Усі підрозділи

дисертаційного дослідження закінчуються логічними підсумовуючими висновками та списком власних публікацій. Розділи дисертаційної роботи добре ілюстровані. Матеріали третього розділу широко висвітлені у публікаціях автора. Висновки дисертації структуровані у відповідності до поставлених наукових завдань, логічно підсумовують результати дисертаційного дослідження. Список використаних джерел оформлений згідно встановлених вимог.

6. *Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.* За результатами експертної перевірки дисертаційної роботи В.Г. Торчинюка на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Тож можна зробити висновок про відсутність у дисертаційній роботі порушень академічної доброчесності.

7. *Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації.* Слід відмітити, що стосовно змісту дисертаційної роботи не виявлено принципових і серйозних недоліків.

Зауваження, які виникли при аналізі дисертації не торкаються суті роботи і мають переважно рекомендаційний характер, а саме:

1) У підрозділі 3.1 «Реформа децентралізації і формування публічноуправлінського концепту здійснення правосуддя» дисертант візуалізує загальну структуру публічноуправлінського концепту здійснення правосуддя (рис.3.1). Але, на мою думку, надана схема має занадто універсальний характер і їй бракує кореляції з предметом дослідження.

2) Бажано було б у розділі 2 «Методологічні основи реалізації публічноуправлінського концепту правосуддя» при описі теоретичної моделі інституційного паритету здійснення правосуддя – модель рівних можливостей (авторська розробка, рис.2.1) більш ґрунтовно розкрити зміст гуманізаційної компоненти даної моделі.

В якості наукової дискусії хотілося б почути від дисертанта відповіді на такі питання:

1) Чому для дослідження зарубіжного досвіду впровадження децентралізованого правосуддя Ви обрали саме досвід сполученого Королівства, а не інших країн ЄС?

2) В Україні судова влада організовується на засадах гуманізації і адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Яким чином даний аспект представлений у Вашій роботі?

8. *Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.* Дисертаційна робота Торчинюка Вадима Георгійовича на тему «Публічно-управлінський концепт здійснення правосуддя в умовах децентралізації влади» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, а за ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів повністю відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор, *Торчинюк Вадим Георгійович*, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент:
доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри
державного управління і місцевого
самоврядування Національного
технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Ірина ХОЖИЛО